

Den norske kirke og EF

Peter Wilhelm Bøckmann

Skal Den norske kirke inn i EF?

Misbruk av bibelsteder

Svaret på spørsmålet er nei — fordi EF er et fellesskap av stater, ikke et fellesskap av kirker som f. eks. Kirkenes Verdensråd eller Den européiske kirkekonferanse, hvor Den norske kirke er medlem. Samtidig er det klart at hvis Norge blir medlem av EF, er dermed den befolkning som Den norske kirke omfatter, blitt medlem — og spørsmålet om norsk medlemskap i EF er derfor på ingen måte likegyldig for Den norske kirke. Spørsmålet kan derfor omformuleres slik: Skal Den norske kirke anbefale at Norge går inn i EF?

*Universitetslektor
cand. theol. Peter Wilhelm Bøckmann*

Svaret også på dette spørsmål er etter mitt syn nei — og jeg vil føye til, at også svaret på det motsatte spørsmål: Skal Den norske kirke anbefale at Norge i k k e går inn i EF? — er n e i. Den norske kirke — og en hvilken som helst annen kirke — har etter min oppfatning intet mandat til og ingen rett til å ta standpunkt i et politisk spørsmål hvor der ut fra kristne premisser kan herske — og hersker — motstridende meninger blant kirkens med-

lemmer, og hvor ingen entydig rettesnor kan gis ut fra kristen tro. Det gjelder etter mitt syn en rekke politiske spørsmål idag hvor adskillige kirker — og Kirkenes Verdensråd — altfor lett-vint tar standpunkt som kirke og kirkeorganisasjon, og det gjelder i vår aktuelle situasjon spørsmålet om norsk tilslutning til EF.

Hva kan da Den norske kirke gjøre i denne sak? To ting, etter mitt skjønn: 1. Den kan som kirke — og det har den rett og plikt til — ta avstand fra og tale til rette den emosjonelle og tildels injurerende argumentasjon som dessverre forekommer i EF-debatten i kristendommens navn og med vilkårlig tolkning av og misbruk av bibelsteder, særlig av apokalyptisk art. Jeg henviser her til biskop Per Lønnings kronikker om dette allerede tidlig i høst i Aftenposten, og må uttrykke min forundring av at f. eks. de kristne dags-aviser, som ellers legger stor vekt på vern om Bibelen, ikke i større grad har påtalt denne form for debatt og den nedbrytning av respekten for Bibelen som den fører med seg. Nettopp fordi det her dreier seg om et misbruk

av Bibelen og av kristen tro og kristne verdier, angår dette den forkynnelse og vakt om kristendommen som tilligger kirken, og det læreoppdrag kirken har — og derfor er det legitimt og nødvendig for kirken som sådan å ta avstand fra og påtale dette.

2. Det andre kirken kan gjøre, er å sørge for full frihet for hver enkelt av kirkens medlemmer til personlig, ut fra hver enkelts forståelse og tolkning av kristent syn og kristne etiske verdier, å hevde og få stå ved det standpunkt vedkommende kommer frem til i EF-saken — uten å lide personlig overlast av noen art, «fryses ut» eller miste kristent fellesskap. Og dette gjelder selvsagt uansett om vedkommende kommer frem til et ja eller et nei ang. Norges medlemskap i EF. Det er slikt personlig syn ut fra min forståelse av kristen etikk som her legges frem.

Min vurdering er at ut fra et kristent etisk helhetssyn er det riktig av Norge å gå inn som fullt medlem av Européiske Fellesskap (EF). De viktigste momenter som, ut fra mitt syn, taler for dette er disse:

Fellestanke av kristen rot

1. EF gir uttrykk for den européiske fellesskapstanke som er av kristen rot. Bevisstheten om et européisk fellesskap i åndelig, kulturell og politisk henseende, og arbeidet for å utbygge og stadig bedre virkeliggjøre dette, har både gjennom historien og i vår egen tid vært båret av kristen visjon og innsats fra kristne personligheter. Den kristne visjon er verdensvid og økumenisk, men det hindrer ikke at den søker

de konkrete og forpliktende fellesskap mellom de nærstående, enten det er innen familien, innen nasjonen eller som her innen en region. Det nære åndelige og kulturelle fellesskap mellom de européiske, særlig vest-européiske folk er den dag i dag en realitet, og i dette fellesskap hører også vi hjemme. Og det européiske økonomiske fellesskap kan fra en side sees som en frukt av dette åndelige og kulturelle

fellesskap i Europa — for selv om rent praktiske, økonomiske og politiske overveielser har vært den direkte foranledning til EF, så er dette muliggjort gjennom det åndelige og rent menneskelige fellesskap som ligger under i den européiske tradisjon.

Denne samarbeidsform, EF, som er blitt dannet for slik å ivareta disse praktiske uttrykk for det européiske fellesskap, har nu fungert i mer enn et tiår og har, tross gnisninger i enkelte detaljer, alt overveiende fungert til deltagerlandenes fulle tilfredshet. Ingen av de skadevirkninger av sosial, økonomisk og politisk art som det ofte skremmes med i vår hjemlige debatt, har i nevneverdig grad vist seg i EF i de år det har bestått. Og ganske særlig har denne fellesskapsform vist seg å være en fordel for de små land, som ikke er blitt berøvet sin suverenitet og blitt vasallstater under de store, men tvert om har fått en beskyttelsesordning og en medbestemmelsesrett i det gjensidige fellesskap langt ut over de forhold de måtte ha levet under i en isolasjon.

Jeg henviser her til de erklæringer som nylig er gitt av statsministrene i Nederland og Luxembourg overfor statsminister Bratteli.

I dette européiske fellesskap sprunget frem av den kristne européiske tradisjon — åndelig, kulturelt, og også praktisk-politisk og økonomisk — hører også Norge hjemme. Hverken i kulturell, politisk eller økonomisk henseende kan vi stå alene eller bare støttet til Sverige. Avviser vi frivillig medlemskap og medbestemmelsesrett i EF, så vil vi tvungent bli trukket inn under Sovjet-blokkens økonomiske og etterhvert også politiske og kulturelle innflydelsessfære, uten noen medbestemmelsesrett. Både ut fra vår historie og ut fra den aktuelle politiske situasjon forekommer valget meg ikke vanskelig.

EF vil bestå som européisk samarbeidsorganisasjon uansett om Norge slutter seg til eller ikke. Vårt valg er ikke om EF skal opphøre eller bestå, men om Norge skal ta imot tilbudet å delta fullt i dette européiske fellesskap, eller ikke.

Fredsbevarende

2. *EF er det viktigste fredsbevarende instrument i Europa.* Begynnelsen til EF var at man i 1949 kom frem til en fredelig fellesordning for forvaltningen og utnyttelse av det rike kull- og jern-beltet mellom Frankrike og Tyskland, som opp gjennom historien hadde skapt så mange blodige kriger mellom de to land. Dette Européiske kull- og stålfellesskap ble så senere utbyggt med det Européiske økonomiske fellesskap og det Européiske atomenergifellesskap, og til sammen danner disse tre

Det Européiske Fellesskap, EF. Ved denne sammenknytning og gjensidige avhengighet mellom landenes økonomiske og tildels også politiske og sosiale liv, er krigerske konflikter mellom dem blitt praktisk talt umulig. Selv om neppe noen betviler vårt fredelige sinnelag, synes det meg prinsipielt riktig at også Norge slutter seg til denne européiske fredsordning.

Fred i Europa beror imidlertid også — og i dag særlig — på en fredelig ordning mellom Øst-Europa og Vest-Eu-

ropa. Og her har det vist seg at dansen og fremveksten av EF ikke, som mange mente og noen fortsatt mener, har forringet chansene for en fredelig ordning mellom øst og vest. Tvert om viser det seg at nettopp de ledende EF-land, og nettopp ut fra den posisjon som EF betyr, har både vært villige til og kunnet nå meget langt i en fredelig ordning med Sovjet og de sovjetdominerte land. Det er nok her å henvise til Frankrikes og Vest-Tysklands nye øst-politikk. Samtidig er det ikke vanskelig å forestille seg at et splittet og svekket Vest-Europa ville

friste Sovjet til å forsøke andre veier enn forhandlings- og kompromisslinjen. Norge har gjennom sitt medlemskap i NATO delaktighet i et sikkerhetsmessig fellesskap i Europa, men dette bør underbygges også ved deltakelse i det økonomiske og politiske fellesskap som EF representerer. Samtidig må det holdes klart at EF ikke er rettet mot Øst-Europa. I Roma-traktatens art. 237 fastslås at enhver europeisk stat kan søke om å bli medlem av EF. Det er ikke EF som hindrer de øst-europeiske stater å bli med i dette fellesskap.

Bedre enn handelsavtale

3. Medlemskap i EF vil gi Norge bedre stabilitet og større fordeler i næringsliv og økonomi enn en handelsavtale eller å stå helt utenfor.

Disse økonomiske argumenter har det i den pågående debatt vært lagt størst vekt på. Det er her tilstrekkelig å henvise til Regjeringens stortingsmelding 10. mars, som understreker at medlemskap er langt mer fordelaktig, både økonomisk sett og på andre måter, enn en handelsavtale. Det økonomiske argument har man da heller ikke kunne benekte fra motstandshold, men dels har man søkt å bagatellisere det, dels argumentert med at der er verdier som teller mer enn de økonomiske fordeler.

Fra kristent synspunkt er de økonomiske argumenter i seg selv ikke avgjørende. Men ut fra kristen etikk kan man heller ikke underkjenne de økonomiske argumenter. Det hører med til en samfunnsledelses ansvar å sørge best mulig for befolkningens nærings-

grunnlag og livsvilkår. Og ganske særlig må det understrekes at en svikt i samfunnsøkonomien først går ut over de marginale grupper — gamle, syke, handicappede, lavtlønnede, ufaglærte — og ut over de marginale formål — sosiale tiltak, kulturformål osv. Med den forskyvning som nu skjer i forholdet mellom den yrkesaktive og den ikke-yrkesaktive del av befolkningen, og med de økende omkostninger som de fleste næringer vil få til sosiale ydelser, natur- og miljøvern osv., kan man ikke lettvinne feie til side de økonomiske argumenter.

På grunn av omlegningen av jordbruksstøtten ved et eventuelt EF-medlemskap, vil prisene på endel jordbruksprodukter gå opp med tilsammen 0,5 konsumpris-pst. årlig til forbruker. Dette er nokså bagatellmessig i forhold til den vanlige årlige prisøkning, og vil dessuten fra etisk synspunkt innebære den store fordel at prisene blir mer

relle, det blir klarere overensstemmelse mellom hva forbrukerne betaler og produsentene får ved at mindre av betalingen går skjult over skatteseddelen. Men forøvrig vil man, som Regjeringsmeldingen påpeker, måtte regne med

en sterkere prisstigning hvis Norge ikke blir medlem av EF enn hvis vi blir medlem, på grunn av den generelle svekkelse i økonomien. Slagordet «Mot EEC og dyrtid» er derfor falskt, den som går mot EEC fremmer dyrtid.

Mer u-hjelp

4. *EF gir bedre mulighet for støtte til u-landene.* Det har vært innvendt at EF betyr en proteksjonistisk mur mot u-landene. Dette er ikke riktig. EF-landene er i spissen når det gjelder hjelp og støtte til u-landene. I 1969 ydet de seks EF-land tilsammen 5 261 millioner dollar i u-hjelp, et tall som i 1970 var steget til 6 400 millioner dollar, mens USA med større folketall (ca. 200 millioner) ydet 4 800 millioner dollar, og Sovjet med nesten samme folketall ydet bare 400 millioner dollar. I 1969 utgjorde den offentlige u-hjelp i Belgia 0,51% av brutto nasjonal produktet, i Frankrike 0,69, i Italia 0,16, i Nederland 0,53 og i Vest-Tyskland 0,39, mens det i Norge samme år var bare 0,31 pst. av brutto nasjonalprodukt.

Enda viktigere er den ordning med tollpreferanser for import av industri-

varer (halvfabrikata og ferdigvarer) som EF innførte 1. juli 1971, og som gir u-landene meget åpen adgang til det europeiske marked for sine industriprodukter — ikke lenger bare råvarer. Norge har gått inn for en lignende ordning, og det er klart at EF ikke betyr noen hindring, tvert om større muligheter for vår støtte til u-land.

Det må derimot sies at den virkelige proteksjonisme, som vil bety hindringer også for u-landenes økonomiske vekst, finner man i de motstandskretser her hjemme som av hensyn til enkelte næringer, spesielt jordbruk og fiske, vil stenge andre nasjoner ute. Her må man treffe et etiske valg: man kan ikke samtidig være for norsk proteksjonisme og for støtte til u-landenes økonomiske vekst, for denne vil gå ut over også norsk næringsliv.

Miljøvern prioriteres

5. *EF gir de beste muligheter for å føre en etisk forsvarlig distrikts-, miljø- og sosial-politikk.* Det har vært anført mot EF at den vil føre til sentralisert økonomi og avfolkning av distriktene. Dette er ikke riktig. Allerede i innledningen til Roma-traktatene er det fastslått som et av hovedformålene «å

styrke den økonomiske enhet mellom sine land og sikre disse en harmonisk utvikling ved å minske forskjellen mellom de forskjellige områder og bedre de minst begunstigedes stilling». Og for dette har EF en rekke midler, bl. a. et sosialfond og en investeringsbank, som har kunnet bidra til en fruktbar

regionalpolitikk i de ulike land og hindre eller dempe den avfolkning av utkantområdene som er en tendens over hele den industrialiserte verden, det være seg i eller utenfor EF. For Norges vedkommende har den varige særordning vi har fått for vårt jordbruk og den ordning vi har fått for våre fiskerier for de første 10 år med garanti om fortsettelse etter 1982, gitt klart uttrykk for EFs vilje til å opprettholde bosetningsmønsteret og distriktenes næringsgrunnlag.

Miljø- og naturforurensninger er blitt et dominerende problem, og som det er sterkt understreket i den senere tid, er det bare gjennom et forpliktende internasjonalt samarbeid at man effektivt kan råde bot på dette. Her gir EF muligheter til å få disse faktorer under kontroll i Vest-Europa — vi skulle bare fått en lignende ordning med Øst-Europa.

De tiltak som i den senere tid er annonsert innen EF, jfr. f. eks. EF-kommisjonens miljøvern-program av

22. juli 1971, og Sicco Mansholts forslag nylig, tyder på at dette problem vil bli prioritert og så langt mulig mestret nettopp innen EF.

Hva sosial-politikken angår, vil den — som de fleste av våre samfunnsområder — fremdeles være den enkelte stats sak, men en viss samordning og gjensidighet må skje. Det er her viktig å være oppmerksom på at Norge på ingen måte ligger over de nuværende EF-land i sosial henseende, f. eks. har vi hittil hatt en meget høyere pensjonsalder.

Avsluttende vil jeg si, at fra et kristent etisk synspunkt synes det meg klart at fullt medlemskap i EF er det riktige. Det er forøvrig interessant at ingen ansvarlige mennesker idag mener at vi skal stille oss helt utenfor EF — alternativet er enten medlemskap eller handelsavtale. Det betyr at alle skremser om EF som det store demoni må falle bort. I forholdet til EF betyr da medlemskap det redeligste og mest reelle alternativ.

Reell suverenitet

Viktig er her — som påpekt i Regjeringens melding at fullt medlemskap vil gi Norge størst reell suverenitet i dagens europeiske situasjon. Argumentasjonen mot EF ut fra suverenitetshensynet har vært høyst misvisende. Det som må betegnes som et av de viktigste skritt i samfunnsetisk tenkning i vår tid, er erkjennelsen av at forholdene mellom statene ikke kan mestres ut fra de enkelte staters individuelle suverenitetsutøvelse — fordi det betyr selvtækt på det internasjonale plan. Forholdene mellom statene

må mestres og reguleres gjennom at de impliserte stater foretar en felles, overnasjonal utøvelse av suverenitet. Det dreier seg altså her ikke om en innskrenkning av landenes suverenitet, men tvert imot om en utvidelse av suverenitetsbegrepet, slik at de enkelte stater hver for seg utøver sin suverenitet i spørsmål som angår bare vedkommende stat, og samtidig deltar i en felles, overnasjonal suverenitetsutøvelse i de saker som gjelder eller berører forholdene mellom statene.

Norge har ved å anerkjenne Haagdomstolen, gå inn i FN, innordne sine forsvarsstyrker i NATO, allerede markert at vi avstår fra internasjonal selvtekt og deltar i og forplikter oss i slik felles, overnasjonal suverenitetsutøvelse på visse områder. EF representerer et nytt, viktig skritt i retning av felles, overnasjonal suverenitetsutøvelse i mellomfolkelige forhold — som på et så omfattende område som det her gjelder, tydeligvis i første omgang må skje regionalt. For kristen sosial-etikk

er det en grunntanke at menneskene skal avstå fra selvtekt og innordne seg i en felles orden hvor man har medbestemmelse — for individene nasjonalt, for nasjonene internasjonalt. Suverenitet forstått som nasjonal isolasjon og/eller selvtekt, har ingen basis i kristen etikk. Men det utvidede suverenitetsbegrep, med felles, overnasjonal suverenitetsutøvelse i mellomfolkelige saker, er i samsvar med kristen samfunnstenkning og kristen etisk holdning.

Ja til Europa er ja til trygghet

Særtrykk av Morgenbladets kronikk 28. og 29. mars 1972.

Utgitt av Europabevegelsen i Norge

